Justitieutskottets betänkande

1978/79:35

med anledning av ett i propositionen 1978/79:111 om åtgärder mot krångel och onödig byråkrati m. m. framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1977:20) om TV-övervakning

Propositionen

I propositionen 1978/79:111 bilaga 1 har regeringen (justitiedepartementet) föreslagit riksdagen att anta följande

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1977:20) om TV-övervakning

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1977:20) om TV-övervakning skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	1 §
Denna lag är tillämplig på TV-kamera som är anbringad så att den, utan att manövreras på platsen, kan användas för personövervakning *(övervakningskamera).*	
Lagen gäller ej övervakningskamera som för skyddsändamål användes vid lokal, förvaringsutrymme eller annan anläggning av betydelse från totalförsvarssynpunkt.	Lagen gäller ej *1.* övervakningskamera som för skyddsändamål användes vid lokal, förvaringsutrymme eller annan anläggning av betydelse från totalförsvarssynpunkt, *2. övervakningskamera som av trafiksäkerhetsskäl eller för arbetarskydd är anbringad på fordon, maskin eller liknande för att förbättra sikten för föraren eller brukaren.*

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Lagförslaget ingår som ett led i de förenklingar m. m. som redovisas i propositionen 1978/79:111 om åtgärder mot krångel och onödig byråkrati m. m., och det syftar till att undanta TV-utrustning på fordon, s. k. TV-backspeglar, från tillståndsplikt enligt lagen om TV-övervakning (prop. bil. 1 s. 3 och bihang s. 1).

Utskottet

Riksdagen antog år 1976 en lag om TV-övervakning (prop. 1975/76:194, JuU 1976/77:14, rskr 1976/77:93, SFS 1977:20). Lagen, som trädde i kraft den 1 juli 1977, syftar till att förstärka den enskildes skydd mot integritetskränkningar i samband med övervakning och bevakning, som sker med utnyttjande av TV-apparatur.

Genom lagen har införts ett principiellt, straffsanktionerat förbud mot dold TV-övervakning. Det åligger den som brukar övervakningskamera att fortlöpande och på verksamt sätt upplysa om kameran och dess brukande. Utanför lagen faller övervakningskamera som för skyddsändamål används vid anläggning av betydelse från totalförsvarssynpunkt. För brukande av övervakningskamera som kan riktas mot plats som är upplåten för eller eljest nyttjas av allmänheten gäller ett straffsanktionerat tillståndstvång. Beskrivningen av platsen mot vilken kamera kan riktas anknyter till den innebörd som brukar tilläggas begreppet allmän plats i straffrättsliga sammanhang.

Fråga om tillstånd prövas av länsstyrelsen. Tillstånd får meddelas endast om kameran är erforderlig och anledning saknas att anta, att otillbörligt intrång i enskilds personliga integritet skall uppkomma. Tillstånd skall förenas med de föreskrifter i olika avseenden som betingas av hänsynen till enskilds personliga integritet. Innan tillstånd meddelas skall yttrande inhämtas från den kommun inom vilken kameran skall brukas. Kan en tillståndspliktig kamera riktas mot arbetsplats, t. ex. i ett varuhus, skall länsstyrelsen också inhämta de anställdas mening. Vidare gäller en ordning med fortlöpande tillsyn från länsstyrelsens sida kombinerad med möjligheter för länsstyrelsen att ingripa med föreskrifter eller återkallelse av tillstånd, om otillbörligt intrång i enskilds personliga integritet skulle uppkomma.

Frågan om arbetsgivares rätt att anordna personövervakning på arbetsplats som inte också är allmän plats har överlämnats till parterna på arbetsmarknaden för att lösas förhandlingsvägen.

I likhet med vad som skett i datalagen, kreditupplysningslagen och inkassolagen har justitiekanslern givits rätt att föra talan mot länsstyrelsens beslut för att ta till vara allmänna intressen.

Vissa föreskrifter, bl. a, i fråga om avgift för handläggning hos länsstyrelsen av fråga om tillstånd, ges i förordningen (1977:21) om TV-övervakning.

I propositionen uppges att TV-apparatur på senare tid i allt större utsträckning har tagits i bruk för att förbättra sikten från fordon, arbetsmaskiner och liknande. Den TV-apparatur som det här är fråga om består normalt av en kamera och en monitor som ibland kan vara försedd med en separat kontrollpanel. För att täcka s. k. döda vinklar är kameran vanligen placerad baktill på distributionsbilar, bussar, truckar, sopmaskiner och andra arbetsmaskiner med begränsade siktmöjligheter. Monitorn finns uppställd eller upphängd i förarhytten. Apparaturen kallas populärt för "TV-backspegel". Kamerans prestanda beror på dess placering varvid fordonets höjd och

bredd har avgörande betydelse. För en typ av "TV-backspegel" anges synfältet vara ca 20 m bakåt och 15 m åt sidorna. Syftet med utrustningen är att minska olycksrisken vid backning. Installationerna görs sålunda i första hand av trafiksäkerhetsskäl.

Den beskrivna apparaturen anses också ha värde från arbetsmiljösynpunkt. Det kan vara fråga om att t. ex. förbättra möjligheten för förare och apparatskötare att övervaka speciella fordon eller andra anordningar, t. ex. lyftgafflar, gräsklippare, lyftkranar eller målningsaggregat. På så sätt anses många arbetsskador orsakade av huvud- eller kroppsvridningar kunna undvikas.

TV-apparatur som används på det sätt som sist har beskrivits omfattas i många fall inte av lagen om TV-övervakning. Kameror som används för kontroll av ett instrument, en maskinfunktion eller tillverkningsprocess faller sålunda under lagens tillämpningsområde endast om installationen medger att också en person mera normalt kan komma i kamerans blickfång.

Enligt vad som uttalas i propositionen måste en del av de aktuella installationerna bedömas vara av den karaktären att de kräver tillstånd enligt lagen om TV-övervakning. Detta anses framför allt gälla i fråga om "TV-backspeglarna".

I propositionen anges att det från olika håll förts fram åsikten att de ifrågavarande typerna av TV-utrustning borde undantas från tillståndsplikt. Det har därvid bl. a. anförts att kravet på tillstånd och avgifter kommer att hindra spridningen av dessa hjälpmedel.

Mot den angivna bakgrunden och med hänvisning till att brukandet av apparaturen inte kan sägas innebära att otillbörligt intrång görs i enskilds personliga integritet uttalas i propositionen att "TV-backspeglar" och liknande installationer inte bör omfattas av lagen om TV-övervakning. För att åstadkomma detta föreslås i propositionen följande lagtekniska lösning.

Till 1 § andra stycket lagen om TV-övervakning, vilket stadgar undantag från lagens tillämpningsområde för övervakningskameror som för skyddsändamål används vid vissa försvarsanläggningar, fogas en föreskrift med motsvarande undantag för övervakningskamera som av trafiksäkerhetsskäl eller för arbetarskydd är anbringad på fordon, maskin eller liknande för att förbättra sikten för föraren eller brukaren.

Enligt utskottets mening finns goda skäl från trafiksäkerhets- och arbetsmiljösynpunkter för att bruket av de här avsedda hjälpmedlen inte bör omgärdas med föreskrifter som leder till onödig byråkrati och omgång. De risker för kränkning av enskilds personliga integritet som användandet av de ifrågavarande övervakningskamerorna kan tänkas medföra synes enligt utskottets mening vara så begränsade att eljest gällande regler om tillstånd inte bör tillämpas beträffande dem. Därmed skulle de också lämnas utanför avgiftssystemet. Emellertid saknas enligt utskottets mening f. n. anledning att låta dessa kameror generellt falla utanför föreskriften i 2 § lagen om

TV-övervakning om att övervakningskamera skall brukas med tillbörlig hänsyn till enskilds personliga integritet. Likaså bör, i den mån det är fråga om övervakningskameror, den i 3 § samma lag föreskrivna upplysningsplikten gälla beträffande de aktuella kamerorna.

Den av utskottet förordade ordningen kan uppnås om en sådan undantagsbestämmelse som föreslås i propositionen införs, inte som en ny punkt i 1 § andra stycket lagen om TV-övervakning utan som en andra mening i 4 § första stycket samma lag. Utskottet föreslår att så sker. Kraven på hur upplysningsplikten i de här aktuella fallen skall fullgöras bör inte ställas så högt att informationen alltid skall nå alla som kan komma inom kamerans synfält. I regel bör upplysningsplikten kunna fullgöras genom anslag på det fordon eller den anordning där kameran anbringats. Erforderlig ledning för bedömningen av hur upplysningsplikten skall fullgöras torde kunna hämtas från den praxis som redan utbildat sig.

I sammanhanget vill utskottet fästa uppmärksamheten på att, i de fall det här kan vara fråga om personövervakning på arbetsplats, spörsmålet om anordnande av TV-övervakning är en fråga som överlämnats till parterna på arbetsmarknaden för att lösas förhandlingsvägen (se JuU 1976/77:14 s. 9).

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av propositionen 1978/79:111, såvitt nu är i fråga, antar följande förslag till

Lag om ändring i lagen (1977:20) om TV-övervakning

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1977:20) om TV-övervakning skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	4 §
Tillstånd att bruka övervakningskamera *kräves* för att sådan kamera skall få vara anbringad så att den kan riktas mot plats som är upplåten för eller eljest nyttjas av allmänheten.	Tillstånd att bruka övervakningskamera *krävs* för att sådan kamera skall få vara anbringad så att den kan riktas mot plats som är upplåten för eller eljest nyttjas av allmänheten. *Sådant tillstånd behövs dock ej för övervakningskamera som av trafiksäkerhetsskäl eller för arbetarskydd är anbringad på fordon, maskin eller liknande för att förbättra sikten för föraren eller brukaren.*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Fråga om tillstånd prövas av länsstyrelsen.	
Regeringen får förordna, att avgift skall *tagas* ut för handläggning hos länsstyrelsen av fråga om tillstånd.	Regeringen får förordna, att avgift skall *tas* ut för handläggning hos länsstyrelsen av fråga om tillstånd.

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Stockholm den 3 maj 1979

På justitieutskottets vägnar
LISA MATTSON

Närvarande: Lisa Mattson (s), Åke Polstam (c), Eric Jönsson (s), Bertil Johansson (c), Arne Nygren (s), Hans Petersson i Röstånga (fp), Lilly Bergander (s), Gunde Ranekskog (c), Håkan Winberg (m), Svea Wiklund (c), Carl Lidbom (s), Ella Johnsson (c), Helge Klöver (s), Joakim Ollén (m) och Martin Segerstedt (s).